

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім С. Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

Анотація. Розглянуто та проаналізовано основні проблеми та особливості ведення обліку паливно-мастильних матеріалів. Досліджено, що більшість підприємств мають у власності чи орендують автомобілі. Доведено, що витрати, пов'язані з експлуатацією автомобіля на підприємстві, нерідко складають значну частку у валових витратах.

Аннотация. Рассмотрены и проанализированы основные проблемы и особенности ведения учета горюче-смазочных материалов. Исследовано, что большинство предприятий имеют в собственности или арендуют автомобили. Доказано, что расходы, связанные с эксплуатацией автомобиля на предприятии, нередко составляют значительную долю в валовых расходах.

Annotation. The main problems and features of accounting petrol, oil and lubricants are considered and analysed. Most businesses are found to own or lease vehicles. The costs associated with the operation of vehicles at the company are proved to often account for a large share of the gross expenditure.

Ключові слова: паливно-мастильні матеріали, витрати на паливно-мастильні матеріали, первісна вартість, справедлива вартість, облік, нормування витрат палива, лінійні норми.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що всі підприємства у своїй діяльності не можуть обійтися без використання автомобіля. А якщо є автомобіль, то відповідно є й витрати на паливно-мастильні матеріали (ПММ). Ці витрати, пов'язані з експлуатацією автомобіля на підприємстві, нерідко складають значну частку у валових витратах. Тому, щоб витрати на паливно-мастильні матеріали повною мірою враховувалися при визначенні валових витрат, необхідно не тільки підтвердити їх документами, але забезпечити відповідність нормативних (розрахункових) витрат палива і фактичних витрат.

Багато уваги приділяли вивченню цього питання такі вчені, як: Бутинець Т. А., Бутинець Ф. Ф., Бабич В. В., Свідерський Є. І., Ковальчук Є. К., Бобрівець С. В. та ін. [1]. Треба відзначити, що завдяки цим вченим відбулося значне розширення вивчення паливно-мастильних матеріалів, а також ведення їх обліку.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку паливно-мастильних матеріалів, порядок їх надходження, використання та списання.

Предметом дослідження є інформаційне забезпечення щодо питань ведення обліку паливно-мастильних матеріалів.

Облік витрат на автотранспортних підприємствах (АТП) здійснюється відповідно до П(С)БО 16 "Витрати" та Методичних рекомендацій з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 05.02.01 № 6 [2].

Згідно з п. 4 П(С)БО 9 "Запаси", затвердженого наказом Міністерства України від 20.10.99 № 246 (П(С)БО 9 "Запаси"), активи, придбані для подальшого продажу, відносяться до запасів підприємства [3]. Відповідно до П(С)БО 9 "Запаси", запаси визнаються активом, якщо існує ймовірність, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, і їх вартість може бути достовірно визначена. Під економічною вигодою при цьому розуміється потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів. Запаси, що відповідають переліченим критеріям, підлягають відображенню у складі активів підприємства. Запаси, що не принесуть підприємству жодних економічних вигід у майбутньому і, отже, не відповідають критеріям активу, мають бути виключені зі складу активів та списані з балансу підприємства.

У бухгалтерському обліку паливно-мастильні матеріали відображаються на рахунку 203 "Паливо" за видами і місцем знаходження. Надходження ПММ на підприємство відбувається таким чином: за оплати коштів, бартером, безоплатно отримані, внесок до статутного капіталу, при виявленні надлишків під час проведення інвентаризації. Крім того, АТП фактично купують ПММ одним із таких способів: за талони, з доставкою на заправний пункт або склад підприємства з подальшим відпуском їх в експлуатацію (використання), за готівку із складанням авансового звіту.

Згідно із П(С)БО 9 "Запаси" ПММ належать до складу запасів за первісною вартістю [3]. Первісна вартість ПММ залежить від способу надходження і складається із таких елементів: вартості придбання у постачальника, за винятком непрямих податків; ввізного мита (при імпорті); непрямих податків, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельних витрат; інші витрати, пов'язані з придбанням і доведенням ПММ до стану, в якому вони будуть використовуватися у запланованих цілях. Якщо ПММ надходять на підприємство як внесок до статутного капіталу, то первісною їх вартістю буде узгоджена засновниками справедлива вартість. Аналогічно, якщо ПММ безоплатно надходять на підприємство або в обмін на подібні активи, то їх первісною вартістю буде справедлива вартість. Згідно з П(С)БО 19 "Об'єднання підприємств", справедлива вартість – сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату [4].

© Гога І. Г., 2013

Крім того, паливно-мастильні матеріали можуть надходити на підприємство, шляхом їх придбання підзвітною особою.

Фактичне списання ПММ здійснюється згідно з Наказом Міністерства транспорту України від 10.02.98 № 43 "Про затвердження норм витрат ПММ на автомобільному транспорті на підставі подорожніх листів" [5]. При цьому слід врахувати, що списанню підлягають не фактично витрачені ПММ (залишок

пального в баку + кількість заправленого пального – залишок пального в баку після повернення автомобіля), а нормативне, розраховане витрачання ПММ [6].

Нормування витрат палива – це встановлення допустимої межі його використання в певних умовах експлуатації автомобілів, для чого застосовуються базові лінійні норми, встановлені залежно від моделей автомобілів, та система нормативів і коригувальних коефіцієнтів, які враховують виконану транспортну роботу, кліматичні, дорожні та інші умови експлуатації.

Технологічними нормами є лінійні норми (допустима межа витрат палива), вони включають витрати палива для здійснення транспортування вантажів, перевезення пасажирів. Витрати на гаражні і інші господарські потреби, не пов'язані безпосередньо з технологічними процесами, не включаються до лінійних норм і встановлюються окремо.

Для автомобілів встановлені такі норми витрат палива: базова лінійна норма на пробіг автомобіля на 100 км; норма виконання транспортної роботи (враховує додаткові витрати палива при русі автомобіля з вантажем) – на 100 т/км; норма на одну тону спорядженої маси (враховує додаткові умови витрати пального при зміні спорядженої маси автомобіля, причепа, напівпричепа); норма поїздки з вантажем (враховує збільшення витрат пального, пов'язане з маневруванням і виконанням операцій завантаження-розвантаження) – на одну поїздку; норма на виконання спеціальної роботи на 100 км; норма на роботу спеціального обладнання, встановленого на автомобілях – на годину або виконану операцію; норма на роботу незалежного обігрівача – на одну годину роботи незалежного обігрівача.

Базові лінійні норми витрат пального встановлені у таких одиницях вимірювання: для дизельних автомобілів та автомобілів, що працюють на зрідженому (скрапленому) нафтовому газі та бензині, – у літрах на 100 км пробігу (л/100 км); для автомобілів, що працюють на стисненому природному газі, у м куб на 100 км; для газодизельних автомобілів норми витрат стисненого природного газу, – у м куб. на 100 км [5].

У наш час будь-яке підприємство не може обійтися без використання автотранспорту. Придбати для нього паливо за готівку не завжди зручно, особливо якщо на підприємстві є великий автопарк, тому більшість суб'єктів господарської діяльності переходить на безготівковий спосіб розрахунків та купує паливно-мастильні матеріали з використанням талонів та паливних карток. У межах даного дослідження було розглянуто документальне оформлення та облік палива, отриманого різними способами, проаналізовано забезпечення обліку паливно-мастильних матеріалів, сформовано понятійний апарат ПММ, визначено особливості в обліку придбання ПММ на основі П(С)БО, виділено основні умови, що мають найбільше значення при обліку ПММ. Отже, своєчасний, повний і правильний облік надходження і витрачання палива у кількісному і вартісному обчисленні має важливе значення в діяльності підприємства.

Наук. керівн. Литвиненко А. О.

Література: 1. Бутинець Т. А. Бухгалтерський облік : навч. посібн. для студ. / Т. А. Бутинець, Л. В. Чижевська, С. Л. Береза. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 672 с. 2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua/. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua/. 4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 "Об'єднання підприємств", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 7 липня 1999 р. № 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua/. 5. Норми витрат палива й мастильних матеріалів для автомобільного транспорту, затверджені наказом Міністерства транспорту України від 10.02.98 № 43 зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.balance.ua/ua/sai/sprav_info. 6. Малайрецький Ю. Д. Облік у галузях виробництва і послуг : навч. посібн. / Ю. Д. Малайрецький, М. С. Горяєва, Н. С. Пасенко]. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 400 с.